

נקודה למחשבה

מחשבה אקטואלית
לחג השבועות

רוממות שגרתית

בתורה לא כתוב שום דבר על 'חג מתן תורה'.

למען האמת, התורה לא מלמדת אותנו מתי האירוע התרחש. אנו יודעים באיזה חודש - בחדש השלישי, לצאת בני-ישראל מארץ מצרים ביום הזה באו מדבר סיני (שמות, יט, א) - אך לא באיזה יום.

כך מסביר זאת היכלי-יקרי בפירושו: שעל מתן תורה לא רצה ה' להגביל יום ידוע לפי שצריך האדם שיהיה דומה לו בכל יום ויום מכל ימות השנה כאילו באותו יום קבלה מהר סיני.

אין יום ספציפי שבו מקבלים את התורה. אין יום

מיוחד שבו אדם צריך להתחזק ולרצות לחוות מעמד-הר-סיני מחודש. אדם צריך להרגיש בכל יום כאילו היום הוא קיבל מתנה - תורה חדשה. בכל לימוד, בכל קיום מצווה, צריך להרגיש טעם של התחדשות ורעננות. אל לו לאדם לחיות את חייו היהודיים מכוח האינרציה, רק כי אתמול ושלשום היה כך גם. בכל יום יום יש לחוות חידוש וטעם ייחודי, כזה שלא היה עדיין מעולם.

אם כן, אם אכן לא נקבע יום מיוחד לזכר מתן התורה, מדוע אנו חוגגים את חג השבועות?

על מנת להבין זאת עלינו לפנות לדברי התורה ולראות מדוע נקבע יום זה ליום חג ומה הצטוונו לעשות בו.

בתורה יש שלושה היבטים לחג השבועות:

חג הקציר:

וחג הקציר בכורי מעשיך אשר תזרע בשדה (שמות, כג, טז).

בתקופת הקציר החקלאים קוצרים את התבואה עליה עמלו בחודשים האחרונים. תקופה זו היא הסיבה הראשונה לקיומו של החג.

חג השבועות:

שבעה שבועות תספור לך מהחל חרמש בקמה תחל לספור שבעה שבועות: ועשית חג שבועות לה' אלהיך מסת נדבת ירך אשר תתן כאשר יברכה ה' אלהיך (דברים, טז, ט-י)

לחג השבועות לא נקבע תאריך בפני עצמו. הוא נחגג ביום החמישי, אחר ספירת השבועות.

בזמן שקידשו את החודש על פי הראיה חג השבועות יכול היה לחול במספר תאריכים. ה', ו' או ז' בסיון. החג מהווה 'סיכום' של הספירה שהעם ספר מאז הקרבת קרבן העומר ביום השני של חג הפסח.

יום הביכורים:

וביום הכפורים בהקריבכם מנחה חדשה לה' בשבעתיכם מקרא קדש יהיה לכם כל מלאכת עבודה לא תעשו (במדבר, כח, כו).

ובעוד מספר שבועות כולם יוכלו לקצור את פרי עמלם. אם חלילה האביב יהיה קשה, כל המאמץ שהשקיעו יעלה חרס. הם נידונים לשנת-רעב וצמצום קשה.

ומתוך התחושה הזאת הם מקריבים קרבן. קרבן שעשוי מהתבואה שנועדה למאכל הבהמה, התבואה הפחותה-יחסית. והקרבן הזה מבטא שני דברים: הודאה על כל מה שהיה, על החודשים בהם יכלו לעשות את כל מה שלא-ל-ידם, ותפילה. תפילה שמכירה בכך כי לא משנה כמה מוכשרים הם, לא משנה כמה הם השקיעו, עכשיו הכל תלוי ברצון ה'. יהיה מזג אוויר טוב - מצוין. לא יהיה. כולם בבעיה.

חמישים הימים של ספירת העומר, הם בעצם ימים של ספירה מתוחה. האם תפילתנו הועילה? האם אכן הי' ייתן לנו להשלים את מלאכתנו כראוי?

במהלך חמישים הימים העם עובר תהליך ציבורי ולאומי. כולם יודעים שהם עשו את כל המאמצים. כולם יודעים שעכשיו זה כבר לא תלוי בהם. וזו ההזדמנות להתבוננות. להבין מדוע, בעצם, העולם עובד כך.

וכשחושבים על זה מגיעים למסקנה פשוטה. אנחנו נמצאים בעולם טבעי, ולכן אנו מחוייבים להשתדל ולעשות את כל מה שביכולתנו על-כפי-דרך-הטבע. אבל, בסופו של יום, ה' הוא המנהיג. רבות מחשבות בלב איש ועצת ה' היא תקום.

לכל תוצאה, יש רצון עליון. לכל ההנאות הגשמיות שאנו תיכף נחוה במהלך הקיץ. לתבואה הטובה שתצמח, למזג האוויר הנוח, לפריחה וללבלוב. כל מה שיש בעולם נמצא כאן בשביל שנהנה ממנו ונשתמש בו כראוי.

איך משתמשים 'כראוי'?

בורא עולם נתן לנו ספר הוראות: ספר התורה.

תורת ה' שנתנה בתקופה זו אינה מקבץ של חוקים משפטיים או הוראות ניהול תקין. תורת-החיים מדריכה אותנו בכל צעד ושעל ומלמדת אותנו כיצד לחיות נכון. החל משעת הקימה בבוקר ועד שעת השכיבה לישון, מהרגע בו האדם נולד עד שהוא הולך לעולמו. תורת ישראל מלמדת כיצד לחיות נכון. בכל היבט ובכל נושא.

בעוד ספירת השבועות נעשית על ידי כל העם וקרבן שתי הלחם שבא בחג השבועות הוא קרבן ציבור, החל מחג השבועות מתחילה תנועה פרטית של אינדיבידואלים המביאים את ביכוריהם - פירות-שבעת-המינים שהיו הראשונים לצמוח בשדה.

•

בזמן שבית המקדש היה קיים התקיימו בחג השבועות שני אירועים מיוחדים וחד-פעמיים: קרבן שתי-הלחם ותחילת הבאת הביכורים.

חמישים יום קודם לכן, בחג הפסח, הקריבו את קרבן העומר ומאז החלו לספור חמישים יום.

הספורנו מבאר כי בקרבן העומר היו שתי משמעויות: 'הודאה על האביב' ו'תפילה על העתיד' (ספורנו, ויקרא, כג, ח).

העבודה החקלאית משלבת שני רגשות סותרים. מחד, מי שלא זורע לא קוצר. כמות התבואה שיש לאדם בסופו של יום היא תוצאה ישירה של העמל והיגיעה המוקדמת שלו.

מאידך, היכולת של האדם להשפיע על התוצאה היא די מוגבלת. כאשר אדם יוצר, לדוגמה, כלי חרס, הוא מכין את חומר הגלם, הוא מעצב את הכלי כרצונו, מחליט מתי הוא מפעיל את התנור ומתי הוא מחמם את הצבע... הכל בידינו.

כאשר אדם מגדל תבואה, מהרגע שהוא מכניס את הזרעים לאדמה אין לו הרבה יותר מה לעשות. קצת לנכש, לדשן ולוודא שהשדה נראית בסדר, אבל כל התהליך מתרחש כעת בלעדיו. הזרע עובר התפתחות מלאת שלבים הרחק מעיניו. עמוק באדמה הזרע מרקיב ומתחיל לחיות מחדש. גם אחרי שהתהליכים הפנימיים מתרחשים יש עוד כל כך הרבה נתונים שמשפיעים על הצמיחה. מזג אוויר מתאים, גשם בעיתו, שמש בזמנה, נתונים משמעותיים שלחקלאי אין שום שליטה עליהם.

לאחר חורף ארוך, מתחיל האביב. תוצאות המאמץ הרב שהושקע בחודשי החורף תלויים עכשיו בגורם אחד בלבד. גורם עליון.

בחג הפסח מתכנסים בני ישראל יחד, בבית המקדש. כעת כולם מודעים לכך שגורלם תלוי במזג-האוויר. אם האביב יהיה נוח ונעים, התבואה תעלה יפה

כאמור, התורה לא מלמדת מתי בדיוק היה מעמד הר סיני, היא כן אומרת לנו באיזו תקופה זה היה.

יתכן, אולי, שההסבר אותו למדנו כעת הוא גם אחת הסיבות שהתורה ניתנה בתקופה הזו. התקופה הזו היא הזמן בו אנשים בכל מקום מרגישים שהם הגיעו אל המנוחה ואל הנחלה, האסמים מלאים בכל טוב והם משוחררים מכל עול.

ואז מגיע ספר ההדרכה.

תורת ישראל היא תורת חיים. היא מלמדת אותנו כיצד לחיות. גם בזמנים הנוחים, גם כשאדם יושב בביתו ונהנה מכל עמלו, יש דרך סלולה ומסודרת לחיים נכונים וטובים. להבדיל - אלף אלפי הבדלות - מדתות אחרות שמספקות מענה בעיקר בזמני קיצון, בשעות אבל או בשעות שמחה, תורת ישראל מלווה ומדריכה גם את זמני השיגרה. חיי תורה אלה חיים-שגרתיים, בדרך שה' מלמד. חיים יומיומיים, על פי הוראות בורא העולם.

כיצד חוגגים זאת?

הכל מודים בעצרת דכעינן נמי לכם מ"ט יום שניתנה בו תורה הוא... רב יוסף כיומא דעצרתא אמר עבדי לי עגלא תלתא אמר אי לא האי יומא דקא גרים כמה יוסף איכא בשוקא (פסחים סח, ב).

בחג השבועות אין מצוות מיוחדות. ההוראה היחידה היא - לאכול טוב. רב יוסף הוא דוגמה לכך. כשהוא רצה לבטא את שמחתו על התורה הוא ביקש לאכול עגל משובח.

בשונה מהחגים האחרים אין גם תפריט מיוחד או מקום אכילה ספציפי. נשארים בבית ואוכלים טוב. מדוע? היינו מצפים שחג כזה יחגג בחידושי-תורה, בסדרי-לימוד מיוחדים, אבל לא. אלה רעיונות מבורכים, תוספות נפלאות, אבל לא עיקר היום.

כי בחג השבועות אנו מראים איך תורת ה' מרוממת לנו את השיגרה. אנו עושים את אותם פעולות כמו מיליוני אנשים אחרים בעולם, אבל תראו איזה הבדל. אנו מחזיקים את כוס הקידוש ביד וחושבים על אדם שיושב בבר לא רחוק, בשוק סמוך, מחזיק בידו את אותה תכולה

חמישים יום אנו סופרים ומתבטלים לפני מי שאמר והיה העולם. הימים הללו מחדדים אצלנו שכל מה שנקבל בסוף זה מתנת שמים. ובמתנות צריכים להשתמש לפי ההוראות.

אחרי ימי ההכנה הללו, הגיעה השעה לקרבן הייחודי. קרבן שתי-הלחם.

קרבן שתי-הלחם היה מורכב משני לחמים שנעשו מהתבואה החדשה. קרבן זה התייחד בכך שהוא היה מגיע מחיטה שתפחה, לחם-חמץ, בניגוד לכל שאר הלחמים שהגיעו למקדש כמנחה שהיו מצה בלבד. החמץ מסמל את השפע. במהלך השנה איננו מבטאים את השפע כאשר אנו באים לבית ה'. בדיוק הפוך, אנו עומדים לפני ה' נקיים מכל המותרות והעינוגים, עומדים לבד, בפני עצמינו.

אבל בחג-השבועות, אחרי חודש וחצי של הכנה, אנו מגיעים עם הלחם העשיר שהכנו מהתבואה שהשייית נתן לנו בטובו. מקריבים לפני ה' ואומרים מילה אחת: תודה.

זו ההזדמנות שלנו, כעם, לבטא את הרגש הפנימי שלנו שהתעורר במהלך התקופה האחרונה. אנו מכירים בכך שכל הטוב שיש לנו נמצא כאן רק בגלל שכך ה' החליט. גם הדברים שאנו עבדנו עליהם בכוחות עצמנו, תלויים ברצון ה'. כשהנתון הזה ברור לנו כל כך אנו יכולים לבוא לבית המקדש ולהודיע, נשתמש בכל הטוב הזה, בצורה הטובה ביותר. ניקח את מתנת ה' ונחיה עמם על פי מה שהורה לנו בתורתנו.

אחרי שהעם מגיע להכרה העמוקה הזו, מגיע תורו של כל יחיד ויחיד.

עכשיו מתחילה מצוות הבאת הביכורים. זו מצוות האישית של כל חקלאי, של כל עובד אדמה. מחג השבועות מתחילים חקלאי ישראל להעלות לירושלים דוגמיות, פירות ביכורים של מה שהצמיחו בביתם. הם מביאים את זה לבית המקדש ומקריאים בקול גדול את מילות ההודאה שלהם. הודאה על העבר וההווה ותפילה על העתיד.

חג מתן-תורה הוא החג בו אנו מבהירים כי יש לנו את המתכון לחיים מאושרים. יש לנו את ספר ההדרכות המלא המלמד כיצד לחיות נכון בעולם הזה. אנחנו יודעים איך ליהנות ואנחנו יודעים איך לחיות טוב.

•
פתחנו בכך שהתורה לא מייחדת יום לקבלת התורה כיון שאדם צריך לקבל את התורה בכל יום מחדש.

למדנו כי לחג השבועות אין תאריך קבוע והוא מהווה 'סיכום' של ההכנה הפנימית של העם כולו.

ראינו כי החל מחג השבועות יוצאים למסע אישי של הבאת הביכורים – פרי הארץ – לפני ה'.

זו המשימה שלנו בחג הזה. לחיות חיים רגילים, נורמטיביים, ולחוות את רוממות-התורה שלנו. להתכנס יחד, סביב שולחן ערוך, מלא במטעמים וביינות משובחים וְשִׂמְחָתָהּ לִפְנֵי ה' אֱלֹהֶיךָ אֵתָהּ וּבִנְךָ וּבִתְּךָ וְעַבְדְּךָ וְאִמְתְּךָ וְהַלְוֵי אֲשֶׁר בְּשַׁעְרֶיךָ וְהַגֵּר וְהַיְתוּם וְהָאֱלֵמָנָה אֲשֶׁר בְּקִרְבְּךָ (דברים טז, יא).

חג שמח!

אלכוהולית, ואיזה מרחק עצום בינינו לבינו. אנו אוכלים יחד מאכלי חלב מגוונים ומיוחדים, שרים שירות ותשבחות ומחדדים את ההבדל התהומי בין אנשי-תורה שאוכלים ושותים מתוך רוממות והתעלות לבין אנשים שאוכלים את אותה ארוחה בדיוק במסעדה איטלקית היכן-שהוא בעולם.

רב יוסף מכונה 'שברי-לוחות'. הוא שכח את כל תורתו. אבל כיון שתורת ישראל אינה רק סט של חוקים אלא היא ספר-משנה-חיים, השינוי שחל בו היה שינוי לכל החיים. כשהוא רוצה לבטא את העוצמה שהעניקה לו התורה הוא מכריז ואומר: הביטו, על פניו אולי אין הבדל ביני לבין אנשים אחרים שמסתובבים בשוק. שכחתי את תלמודי, איני יודע לפסוק ולחדש. אבל תראו איזה הבדל יש בין מי שהתרומם על ידי התורה למי שלא. תראו איך אני אוכל בשר! תראו איך נראית סעודה יהודית חגיגית. תחוו את הרוממות שמעניקה התורה ללומדיה ולהולכים בדרכה. זו היא שמחת החג האמיתית.

רוצים להעיר? להאיר?
מוזמנים לפנות בטלפון: 054-849-6992

אתר 'נקודה למחשבה • הגות ומחשבה יהודית'
nekudalemachshava.co.il